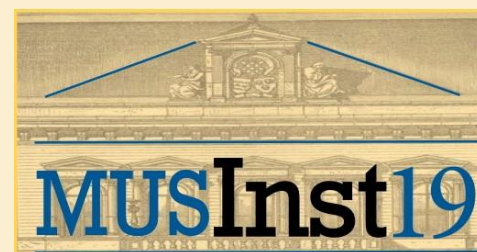

Neki aspekti povijesti poduke violine u glazbenoj školi HGZ-a

Marija Benić Zovko

Odsjek za povijest hrvatske glazbe HAZU

26. Godišnji susret Hrvatskoga muzikološkog društva, 6. lipnja 2025.

UČITELJI VIOLINE U GLAZBENOJ ŠKOLI HGZ-a (1829. - 1920.)

- Valentin Ježek (1829. - 1835.)
- Antun Kirschhofer (1829. - 1849.)
- Franjo Pokorni (1841. - 1851.)
- Antun Schwarz (1851. - 1891.)
- Gjuro Eisenhuth (1876. - 1891.)
- Aurel Vaisz-Bielinski (1888.)
- Hugo Gortana (1891.)
- Josip Karbulka (1891. - 1893.)
- Viktor Roman Moser (1891. - 1902.)
- Franjo Jilek (1894. - 1905.)
- Nikola Kus (1894. - 1897.)
- Stanislav Ondriček (1903.)
- Vaclav Huml (1903. - 1920.)
- Blanda Höller (1905. - 1910.)
- Vjekoslav Rosenberg-Ružić (1910. - 1920.)
- Josip Novak (1910. - 1915.)
- Jan Prybil (1916. - 1918.)

Kurikul nastave violine i viole donesen 1875.:

- 1. i 2. tečaj/godina: „glazbena teorija od Forstner, ljestvice u svih dur- i mol- priemetah, razni načini guslanja gudalom, vježbe od Riessa“
- 3. i 4. tečaj/godina: „Uputa u guslanju“ od Kreutzera, prstometi (applikature), dvohvati (Doppelgriffe), dvoglasja (dueti) od Janse, Prilingera i Artota“
- 5. i 6. tečaj/godina: „Skladbouka, vježbe od Kreutzera i Baillota, dvoglasja od Beriota, Krammera, Viotti-a i dr.

Izvor: *Izviešće Narodnoga zemaljskoga glasbenoga zavoda u Zagrebu koncem školske godine 1876.*, Zagreb: Tiskarski i litografički zavod C. Albrechta, 1876., 7.
Ibid.

Nastavni plan i program iz 1883./84.:

- **I. tečaj.** *Tumačenje pojedinih česti gusalah, držanje gusalah, lijeve ruke, lučca, desne ruke i lakta, o položaju prstih lijeve ruke, o kretanju i gibanju lučcem, vježbanje lijeve ruke na ručici. Vježbe u C-dur priemetu po Hubertu, Riesu, uvježbanje svih ljestvicah u dur priemetih.*
- **II. tečaj.** *Glavne posebine kao predraz, ćurlik, dvorazi, nastavne vježbe u guslanju prekidice i stezajuć, uvježbanje svih dur- i mol-ljestvicah i razmakah, dvogude u 1. položaju.*
- **III. tečaj.** *Različito guslanje u vježbanju glasa, jako podržavajući i slabo podržavajući glasovi, jači i slabiji parčići glasa, ukrasi, dvogude od Pilingera i Janse.*
- **IV. tečaj.** *Tumačenje izražaja, izražaj i njegova pomagala, ukus, mjerored, prikaz, dvogudja od Douta, Blumenthala, vježbe o položaju od Janse.*
- **V. tečaj.** *Vježbe u svih položajih sa povisilicami i ponizilicami, vježbe za usavršenost položajih po Baillotu, dvogudja od Viotti-a, Cromera i Janse, početne vježbe četveroguđa.*
- **VI. tečaj.** *Dvoćurlik, opetovanje svih vježbah u svih 7 položaja, poluglasne vježbe, vježbe u dvohvatanju glasovah, vježbe od Kreutzera, dvogudja od Viotti-a, Douta, Cromera, Dout, koncerti i nastavak četveroguđa.*

a) Pripravni tečaj

I. razred:

Moser: Škola za gusle I.

Blumenthal: 50 lecons I.

Rehbaum: Melodične vježbe sa
pratnjom glasovira br. 1-16

II. razred:

Moser: Škola za gusle II. Prijemeti
s 1-4 povisilicama i 1-4 snizilicama

Blumenthal: 50 lecons II.

Rehbaum: Melodične vježbe sa
pratnjom glasovira br. 17-30

Pleyel: Dueti op. 8

b) Niži tečaj

I. razred:

Moser: Škola za gusle II. Svi prijemeti s povisilicama i snizilicama.
Trozvuci i njihovi obrati.

Ljestvice u 1. položaju napamet.

Kromatska ljestvica

Dvohvati

Herman: 50 vježba

II. razred:

Moser: Škola za gusle III.

Vrste mahova, spiccato, staccato, dinamika, crescendo, decrescendo.
Ukrasilice, ćurlik, kratki i dugi predraz dvoraz i dvojaki predraz.

Moser: Tehničke vježbe I. (Dvohvati, položaji), II. (ljestvice i trozvuci
u 2 oktave)

Rode, Kreutzer, Baillot: Vježbe u položajima (Schlesinger)

Dueti od Pleyela op. 48 i 59

III. razred:

ljestvice u 2 oktave i trozvuci napamet

Mazas: Etudes I. (col. Litolf), II.

Kreutzer: Etude br. 1-20 (Kross)

Pleyel: op. 23, 24 - dueti

c) Viši tečaj

I. razred:

ljestvice i trozvuci u 3 oktave

Kreutzer: Etude 20-40 (Kross)

Grünwald: Prstne vježbe

Florillo: 36 Etude

Rode: 24 Caprice (Kross) 1-12

Ljestvice u tercama, sekstama i oktavama

Koncertne studije Viotti, Rode, Kreutzer

II. razred:

Rode: 24 Caprice (Kross) 12-24

Meerts: Le Mekanisme du Violon

Viotti, Rode, Kreutzer - koncertne studije

Dont: Gradus ad Parnassum

Paganini: 24 Caprices

Beriot: Koncert no. 1, 2, 3, 7, 9

III. razred:

Paganini: 24 Caprices

Bach: Sonate za gusle solo

Koncerti i koncertne skladbe:

Lipinski (Militär - Conc.), Bazzini (Koncert br.4, Allegro de Conc.), Sitt (Conc. 1, 2),

Molique, Spohr, Vieuxtemps (koncerti i koncertne skladbe),

Ernst (koncert u fis-molu, Ottello Fant), Paganini, Sarasate, Joachim, Wieniawski, Dvorak, Čajkovski, Ondriček, Krežma, Laub, Ries Fr., Bruch, Mendelssohn, Beethoven

#26-4°-1

Teoretičko-praktična

ŠKOLA ZA GUSLE

u četiri svezka.

Sastavio

Vitezslav Roman Moser

Profesor guslanja na glazbenoj školi narodnog zem.
glazbenoga zavoda u Zagrebu.

Prvi svezak.

Cijena Kr 2.—

Zagreb

Naklada knjižare Lav. Hartmana (Stj. Kugli)

Najbogatije skladište muzikalija za svaku vrst glasbila.

Sva prava pridržana.

Uvod.

Držanje tijela.

Guslajući drži se uzpravno, mirno i neprisiljeno. Ako stojiš, upri se o lijevu nogu, desnu pak nogu samo malo savlj i lijevoj prikuči. Lijevom nogom moraš stajati ravno, a desnu malo izboči. I kad sjediš, nastoj, da ti noge budu jednako namještene.

Držanje gusala.

Gusle se drže palcem i kažiprstom lijeve ruke, tako, da vrat gusala stoji među tima prstima. Dlanom ne smiješ dotaknuti vrat gusala. Tek u trećem položaju primakne se ruka dnu i obručima gusala.

Gusle se polažu na lijevu ključicu, te se glasnjača malo nagne na desno. Brađa polaže se na lijevo tako, da polovica leži na glasnjači, a polovica na petniku (Saitenhalter).

Glava stoji uzpravno kao i tijelo. Lijevi se lakat savine na desno pod gusle tako daleko, da lebdi pred prsima i da ga gluslač vidi.

Držanje prstiju lijeve ruke.

Palac se drži među A-om i B-om strune G, ali se ipak približuje malo više k A-u. Prsti se polažu na strune samo vrškom.

Četvrti prst mora uvijek lebditi nad strunama i ne smije se priklopiti k dlanu. Ako guslajući spaziš, da je koji glas prekrupan ili presitan, t.j. nečist, tada naprosto digni prst i položi ga niže ili više, pošto se ne smije nikada nečisto izveden glas sklizanjem prsta popravljati.

Držanje gudala i desne ruke.

Palac desne ruke, koji mora biti uvijek savinut, polaže se pipuljom, i to desnim rubom noktnice na nartarnji, s prijeda stojeći dio žabice, nasuprot srednjemu prstu.

Ostala četiri prsta moraju se položiti na šibu gudala neprisiljeno, zaokruženo, i to jedan tik do drugoga.

Izvođeci „forte“ pritište se gudalo kažiprstom. Šiba mora biti nagnuta prema hvataljci. Ne gusla se uvijek (osobito kad je naznačeno „piano“) čitavim repom gudala, nego samo jednim dijelom strunâ (franc. jouer d'un crin). Gudalo mora se vući naporedo s kobilicom. Mali prst ne smije se maknuti sa šibe.

Ručni zglobov treba da držiš što naravnije. Nadlaktica neka se drži što bliže tijelu, ali tako, da to ne bude ukočeno. Nadlaktica se uvijek diže i spušta prema tome, na kojoj struni gudimo. Tako ćemo morati guslajući na struni G nadlakticu više podići, a guslajući na struni E što više ju tijelu prikučiti.

§9. Duetti.

Gluck.

1. *Andante grazioso.*

2. *Moderato.* Spohr.

Oj Jelena, Jelena.

5. *Allegretto.*

6. *Moderato.*

Diëvo, diëvo, zaš' mi ljubav kratiš?

Ljubeznica moja mila.

7. *Lento.*

Piu mosso.

8. *Moderato.*

Prosto znakom...